

Hierin fehlten Nr. 1-3
am 10. 4. 1917 Suchier.

38.
36

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
SPUTATIONE HY-
POCHONDRIACORUM,

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſæ Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

P R Æ S I D E
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CON-
SILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD.
NAT. CUR. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.
DN. DECANO SUO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omnibonoris cultu prosequendo,

PRO LICENTIA
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,
HORIS LOCOQUE CONSUETIS

ANNO MDCCXXX. D. FEBRUAR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI
SUBJICIET

AUCTOR RESPONDENS

JOHANNES MICHAEL STARCKLOF,
GOTHANO-THURINGUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELH, ACAD. TYPOGR.

PROLOGUS.

PLurima omnino mala sunt, quæ ex vita otiosa & sedentaria, diætâ inprimis concurrente larga ac lauta, in corpus redundant humanum. Postquam enim Veterum victu simpliciore posthabito, amor luxuriandi invaluit, & vita mollis, voluptuosa præ laboriosa magis placuit, mirum exinde non est, quare ex hoc vitæ & diætæ genere mutato genera simul morborum augescere ceperint? Inter reliqua autem mala eminet famosus ille & plurimis morbiferis phænomenis conspicuus morbus,

A 2   quem

quem in viris Malum hypochondriacum
adpellamus. Cujus autem symptomata
quum tot ac tanta sint, ut eorum quod-
libet novum quasi morbum constituat,
ideoque novam mereatur consideratio-
nem atque illustrationem: ego pro speci-
mine inaugurali illud hujus morbi acci-
dens elegi, quod SPUTATIONEM
MOLESTAM HYPOCHONDRI-
ACORUM absolvit; ejus scilicet nex-
um ætiologicum pro viribus deducturus.
Quæ vero delineatio, quia rite fieri ne-
quit, nisi collata totius Morbi hypochon-
driaci historia; eam hinc membris tri-
bus ita pertractare lubet, ut membro I.
HISTORIAM DICTI MORBI PRÆMIT-
TAM; membro II. NEXUM SYMPTOMA-
TUM ET PRÆCIPUE SPUTATIONIS IL-
LIUS MORBOSÆ ADJICIAM; membro
III. DE METHODO CURANDI PAUCA
SUBNECTAM. In hunc autem finem Pa-
trem cœlestem imploro, velit iste labori-
bus meis ita adesse, ut in Nominis Sui glo-
riam & proximi salutem convertantur.

MEM-

MEMBRUM I.

De Historia Mali Hypochondriaci.

Non rarus aut novus morbus est, quem hic pertractare suscepi; sed admodum familiaris & inter ditiores, otiosiores & vitæ in primis speculabundæ deditos, notissimus. Cujus symptomata quia tanto numero tantæque sæpius vehementia in uno subiecto se exserunt, ut exinde antiquioribus medicis non raro imposuerint: factum hinc est, ut iis vel mederi prorsus nequiverint, vel remediis perverlis ea in pejus ruere juverint. Quod autem veteres circa hunc morbum perspicere non valuerunt, id nostra ætate abundanter innotuit, & unde totus *bujus Mali* adparatus dependeat, satis est detectum. Primo omnium contigit, complexum tot symptomatum eruere celeberrimo illi Practico Anglicano, *Sydenhamio*. Hic enim solertissimus observator inventa causa materiali hujus morbi, ultra 50. afflictionum species indicavit, quarum singulæ singulum novum morbum mentiuntur. Hujus vestigia *Higbmorus* solerter secutus arctissimum nexum Mali hypochondriaci cum Malo hysterico demonstravit, hæcque duo pro eodem morbo reputanda esse probavit. Neque penitus oblivioni tradenda est *Sennerti* sententia, de hoc affectu. Omnium tandem felicissime & pro more suo solidissime *III. Stabli- us*, hunc famosum morbum ex incunabilis primis evoluturus, pro materiali ejus causa induxit plenitudinem

dinem ac spissitudinem sanguinis, uti id videre est ex *Dissert. de Malo hypochondriaco-hysterico*. Quoniam ergo ex jam dictis adparet, quod hic morbus hodie sat lucis habeat, & ego etiam facillime largior, quod *Dissert.* inprimis *Stahl*iana omni ex parte contineat, quod tam ad ejus cognitionem quam therapiam pertinet; posset hinc labor meus superfluus videri & ab aliis dudum peractus. Ast vero quum conatus hic primario eo tendat, ut speciale *Hypochondriacorum* symptoma, *Sputationis* scilicet vitium eruatur: hoc autem ab aliis, quantum quidem constat, sufficienter nondum sit evolutum, nihilo tamen minus cum aliis phænomenis ex eodem fonte prognoscatur; operæ pretium judicavi, hac de re paulo specialius mentem meam exponere. Quanquam autem instituti ratio non exposcat, ut universam, totius morbi historiam prolixius enarrem, paucis tamen ea tangenda erunt, quæ ad scopum necessaria videbuntur. Atque inter hæc primo loco se offerunt subjecta, huic adfectui præcipue obnoxia. Concludi nimirum ex *Prol.* ad partem potest, a *Malo hypochondriaco* non facile corripi laboriosos, operarios, rusticos, aut qui qualicunque corporis motu sufficiente continuo consumunt, quod per singulos dies ingerunt. Ejusmodi enim homines per constans sui corporis exercitium efficiunt, ut debita proportio inter motum & humores movendos conservetur, sicque salva partium fluidarum tenuitate, salvoque solidarum robore & integritate, sanitas obtineatur. Constituunt ergo potius subjectum morbi nostri, homines, qui ab hoc

hoc vitæ genere discedentes otio magis, quam par est, ac luxui vacant, quo humoribus feliciter vel potius infeliciter augendis ansa præbetur. Re-ferendi huc cum primis sunt litterati & qui plurimis speculationibus vitam contere amant. Quorum numerum generaliter augent omnes illi, qui ex causis adlegatis eminenter plethorici facti, variaque molimina hæmorrhagica experiuntur; uti speciali-ter melancholici, quorum temperamentum præ-re-liquis adhuc morbum fovendum dispositum habetur. Quare autem sæpius molimina hæmorrhoi-dalia præcedant & quare eadem in juvenili jam æ-tate conspirent; id ex membr. sequ. magis elucescet. Symptomata quod concernit, ea plane multifaria & sæpius atrocissima deprehenduntur. Unde cum ci-tato *Sydenhamo* aliisque Observatoribus adfirmare de-cet, non peculiare esse morbos, quos hinc inde Hy-pochondriaci adcusant, quique vulgo tales habentur; sed nudæ morbi hujus generalioris consuetudines adfectiones. Variant autem eadem partim pro morbi invalescentis gradu, partim pro subjectorum constitutione diversa. Siquidem ex his symptoma-tibus in uno homine plurima simul concurrunt & interdum magis exacerbata deprehenduntur, quam in alio: id quod ex majore vel minore subjectorum sensibilitate derivandum videtur. Sunt enim non pauci, qui incommoda magis sursum in capite ex-periuntur, indeque de continuo ejus stupore, dolore aut vertigine conqueruntur. Alii dolores potius sentiunt circa pectus, angustantes, respirandi difficul-tem,

tem, cardialgiam, palpitationem cordis; quemadmodum alii magis deorsum in abdomine sævitiam hujus Mali persentiscunt. Non paucos etiam audies, in quibus negotium hæmorrhoidale vehementius urget, qui ob hanc rem minus prospere cedentem dolores sæpius experiuntur circa lumbos cum pathematibus colicis non raro complicatos. Quibus accedit torpor animi, imo in dispositis mentis alienationes, melancholiæ &c. Præter autem dicta symptomata illud singulare & omnibus fere Hypochondriacis familiarissimum adnotare decet, frequentissimam eorum videlicet *Sputationem*: unde dudum jam proverbium innotuit: *Hypochondriaci sunt sputatores*. Quam commune autem & apertum in his subjectis tantum non omnibus hoc est symptoma; tam obscura tamen & intricata causâ videtur, cur alii plus hujus salivæ ante, alii post pastum observent expuantque? Non sane parvi momenti hæc res est, aut tanquam accidens fugitivo oculo intuendum. Ut enim hic non præmoneam, quanta cuilibet taliter ægroto incommoda faceßat, suo loco uberius exponenda: hoc unum præmissum volo, quod talis modi Expunitio aliis maxime sit nauseosa & facile contemtum excitare valeat. Quam ob causam ii, qui per officii rationem a dominorum ac principum lateribus esse coguntur, hoc autem sputationis molestæ virio laborant, liberationem ab eodem magno cum desiderio a Medicis exposcunt. Quæ cum ita sint, operæ pretium omnino videtur, ulterius in causas ejusdem inquirere, & cui fini salivæ talis uberior excretio destina-

stinata sit, perscrutari. Atque hæc res nos ducit ad
membrum II. quo nexum ætiolog. evolvemus.

MEMBRUM II.

Nexum ætiologicum sistens.

UTi multi alii morbi originem suam ex sanguinis
abundantia derivant; ita nec minus de Morbo
hypochondriaco nostro, & per consequens ex parte de
Symptomate ejus Sputatorio adseverandum, quod suos
natales debeat causæ eidem. Id quod cum extra dubi-
um esse judicem, nunc modo nexus propior tot sym-
ptomatum brevibus demonstrandus venit; quo scili-
cet eruto, Sputationis Hypochondriacæ quoque fons
ac scopus uberius pateat. Inter Physiologos constat,
in singulis ætatibus per peculiarem Naturæ providen-
tiam ad certos fines sanguinis copiam parari; qua au-
tem eo adaugeta, ut corpori oneri esse incipiat, ean-
dem naturam invitari, ut pro ejus depletione ac im-
minutione varias molietur hæmorrhagias. Quare
autem in Adfectu hypochondr. incommoda ex his
naturæ motibus oriunda tragediam prius ludant in
abdomine, quam in aliis corporis regionibus; id ex
peculiari situ & structura Venæ-portæ est deducen-
dum. Quoniam videlicet truncus ejus ita est consti-
tutus, ut sursum & deorsum ramos ac radices suas
exporrigat atque dispergat; enascitur hinc aptitudo,
qua facillime variæ turbæ & motus & consistentiæ
sanguinis suboriri possint. Quamvis enim sanguini

B

ex

ex ramis majoribus & minoribus per intestina, lienem, ventriculum, vesicam, in feminis uterum, disseminatis, facilius pateat reductus ad adhuc majores, ex hisque in truncum: ex hoc tamen longe difficilius iterum minores ad hepar tendentes ramulos intrat, spissioris præcipue indolis existens. Quæ difficultas per id augeatur, quod hæc vena non talibus, ac aliæ venæ, valvulis sit prædita, ad progressum sanguinis alias plurimum juvantibus: unde statim ratio clara est, quare dictus sanguis hic ita facile stagnare possit, & quare tot symptomatum primordia in hac vena sint quærenda? Verum ut successus infelix horum symptomatum, ordine innotescat, innuere convenit, quod tres primariæ corporis nostri cavitates, abdomen inquam, pectus & caput, sensim de hoc Malo participent. Ubi nimium humorum abundantia eo adcrevit, ut proportio eos inter & motum cessaverit, indeque stagnationes, infarctus imo stases plenariæ essent metuendæ; natura spectatorem otiosum agere nec vult nec potest, sed variis motibus spasticis hæmorrhagias sinceræ expedire, aut sanguinem stagnantem promovere, & hac ratione illa damna præcavere adnititur. Quoniam autem V. portæ ad ejusmodi mala fovenda præ ceteris habilis deprehenditur; ætas insuper subjectorum plerumque convenit ad fluxum hæmorrhoidalem; molimina hinc prius vergunt ad inferiora. Qui labor naturæ ubi felicem nanciscitur eventum, & sufficiens sanguinis portio hac via eliminatur, dolores illi spastici & pressorii ordinariæ mox evanescent: *conf.* D. D. Præsidis Tract. de Hemorrhoidibus p. 374. seq. de Hæ-

mor-

morbis Medicinæ Hypochondriacorum. Quod si autem res minus prospere cedat, contingunt pressio pedis sanguinis regurgitationes, & translationes in alia loca vasorum distensiones, infarctus aliaque plura damna. Contra quæ dissipanda ubi natura novos motus instituit, & vasa coarctando sanguinem propriemere tentat; intestina & viscera connexa valdopere adfliguntur: unde simul nexus elucet reliquorum, symptomatum in abdomine maxime sævientium. Eadem natura spe sua plethoræ hac via imminuendæ frustrata nunc sanguinem incipit altius dirigere, & molitur ejus portionem modoper vasa brevia in ventriculum exprimere, sicque vomitu cruento rejicere; modo per pulmones Hæmoptysin tentare. Et circa hæc nova molimina novæ sentiuntur dolorum species, ubi e. g. ex sanguinis restrictione super ventriculum crebriores ejus incusantur depravationes, pressiones, nausæ, cardialgiæ; *conf. Bartholinus Cent. i. hist. 87. A. N. C. dec. i. An. X. obs. 20.* aut pulmonum respectu inducuntur anxietates præcordiorum, spirandi difficultas, puncturæ, palpitationes cordis &c. Nec hic loci sine suo potita natura congerit tandem sanguinem versus caput, sub hac itidem intentione, ut imminutio qualiscunque per Hæmorrhagias narium obtineatur; unde demum dolores cephalalgici, otalgici, odontalgici, & quæ sunt alia, oboriuntur pathemata. Et ex hoc specialis humorum congectionis fonte versus superiora merito derivatur *Pryalismus Hypochondriacus*; ad cujus considerationem specialiore nunc transgredior. Ante omnia autem indicandum,

quod per hunc Ptyalismum intelligam *Copiosam salivæ excretionem vel saltim in os effusionem modo jejuno, modo cibus repleto stomacho, Hypochondriacis maribus præcipue familiarem, ex restrictione humorum versus superiora ortam & ad certos fines a natura institutam.* Quem descriptionis ordinem quia in hac materia pertractanda servare placet; occurrunt 1) *genus*, quod est uberior salivæ excretio: ubi perpendendum brevibus, quid sit saliva & quomodo illius contingat secretio; 2) *differentia specifica*, qua Hypochondriacorum masculorum inprimis accidens observatur & hac quidem differentia, ut alii saturato, alii jejuno ventriculo id magis experiantur: ubi de causâ talis diversitatis inquirendum; 3) *causâ formalem*, videlicet humorum restrictio versus superiores partes; 4) *causâ finalem*, quæ erit recensenda; 5) *causâ efficiens*, quæ est principium corporis movens rationale. Ad primum momentum, nempe ad salivæ uberiores excretionem quod attinet, de ipsâ saliva sciendum est, ipsam liquorem esse utilissimum, ex parco & subtili principio salino & copioso aquoso constantem, in ore & faucibus secretum ciborumque resolutioni ac oris humectationi destinatum. Veterum quidem non nulli salivam pro humore pure excrementitio habuerunt, quoniam intra fauces exprimeretur; quum autem ejus hic loci expressio non fiat, ut exspuatur sed potius, ut deglutatur sicque in ventriculo usum resolutorium exserat: recentiores hinc contra illos laudabilitatem satis explicuerunt & comprobaverunt: *conf. D. D. Præsid. Physiolog. cap. III. §. CI.* Quamvis autem in genere de
Sa-

Saliva merito prædicari possit, quod sit liquor limpidus; differt tamen hæc ejus tenuitas pro diversa glandularum, in quibus secernitur, constitutione, ubi e. g. illa, quæ ex tonsillis provenit spissior est ea, quæ ex reliquis glandulis exprimitur; *conf. Stahl Theor. Med. p. 1369, sq.* Differt ad hoc limpeditas hæc æque ac laudabilitas pro ratione subjectorum, quando e. g. in succulentis, fluidos humores habentibus, fluidior est, in melancholicis autem & iis, qui spisso gaudent sanguine, spissior etiam & tenacior deprehenditur. Uti porro Scorbutici, Lue venerea infecti, aliaque distincta & qualificata humorum impuritate præditi ex sanguinis sui indole pravam, impuram ac foetidam exspuunt salivam. Quod ad principia salivæ constitutiva, patescit ex ejus scrutatione chymica, quod constet ex paucis particulis salinis, multis autem aqueis adeo, ut juxta *Nent. in Physiol. cap. IV. p. 156.* in una Salivæ unica vix tria Salis grana contineantur. *conf. Schurigii Sialogia & Graf de Succo Pancreatico.* Secernitur porro saliva in diversis glandulis ac per ductus certos salivales in os effunditur, & quidem mediante subtili earum constrictione: unde ratio adparet, cur medicamenta quædam copiosorem salivæ adfluxum & effluxum concitent; uti sunt masticatoria &c. dum scilicet sale suo subtili membranas glandularum nerveas stimulo, eas ad majorem strictionem excitant, quam, accedente ob stimulationem copiosiore adfluxu, copiosior etiam sequitur excretio. *vid. D. D. Præsidis Tract. de Medicamentorum modo operandi &c.* ubi de *masticatoriis* sermo occurrit:

Communiter vero in statu sano spontaneo etu saliva copiosius in os effunditur tempore masticationis, aut ubi quis ferculum sibi gratum vel adspicit vèi de eo tantum audit. Prius salivæ usum egregie demonstrat, qui præcipuus est ciborum resolutio; posterius autem causam efficientem hujus salivæ excretionis comprobat. Quodsi enim quid ex nudo adpectu cibi grati mox uberiores salivæ in os effluxum experitur; hoc autem phænomenon judicium de aliqua re, adpetentiam, scientiam & electionem ejus involvat, quæ omnia principii rationalis sunt prædicata: sequitur exinde, negotium hocce motui soli maxillarum non esse adscribendum; de qua re *vid. D. D. Præsid. Tract. de Masticatione. conf. Ejusd. Philosophisch und Medicinische Schriften p. 495. seq.* Præterea autem, quæ diximus, in diversis adhuc casibus ejusmodi copiosior salivæ excretio contingit, etsi non ordinarie, in statu morbofo; quam ideo Ptyalismum vocamus, quæ autem Sputatio spontanea bene distinguenda est ab artificiali & coacta, remediis mediantibus interdum consulto provocata, ad nos autem non attinens. Observatur nimirum non raro talis Sputatio seu Salivatio in hominibus de cetero sanis circa æquinoctium autumnale, ubi sub diuturnæ salivæ exspuitione corpus a variis sordibus liberatur; quam observationem exhibet *B. Richter* in *Unterricht von Erkänntniß des Menschen* p. 367. §. 18. Similis Ptyalismus spontaneus contingit nec minus in quibusdam morbis e. g. Variolis, qui ideo itidem salutaribus excretionibus est adnumerandus, quia variæ impuritates per eundem e cor.

corpore proſcribuntur. Et huc cum primis pertinet Ptyaliſmus ſeu Sputatio Hypochondriacorum, cujus illuſtratio uberior nunc eſt ſuppeditanda. Generalius jam in antecedentibus dictus eſt nexus & cauſſa Sputationis frequentioris, modo in ſtatu ſano, modo in morboſo hinc inde occurrentis; ideoque hic ſpecialius inquirendum, quare Hypochondriaci alii plus exſpuant mane & ventriculo jejuno, alii autem plus poſt paſtum; *conf. Excell. Junck. Tab. Med. XXXVI. p. 316.* Cujus rei cauſſa ut magis eluceſcat, præmonenda quædam & ex antecedentibus repetenda judico. Malum hypochondriacum pro cauſſa materiali agnoſcit ſanguinem plenum & ſpiſſum, cujus effectus & malæ conſequentiæ in abdomine & præcipue in viſceribus cum V. portæ connexis ſe exſerunt. Hi autem effectus periculofi ne certiffime ſequantur, natura ſanguinem hunc ſpiſſum variis motibus ſpaſticis per vaſa ac partes transprimit: qui demum locum in abdomine non amplius habens congeritur copioſius verſus ſuperiora. Et hæc eſt cauſſa occasionalis, qua majorem humorum ad hæc loca directionem copioſiores ſalivæ ſequentur ſe- & excretiones: unde ſimul obſervare eſt, quod in Hypochondriacis quibusdam, ubi præcipue Malum eſt inveteratum & Melancholiæ quid concurrit, lacrymæ ſæpius largiter effundantur; quia ſcilicet ex eadem cauſſa uberioris ad ſuperiora humorum congeſtionis major lacrymarum copia excernitur. Quod ergo ipſam illam quæſtionem intricatam concernit, quare Hypochondriaci tantum non omnes modo ſalivam largiorem ſenti-

ant

ant ante pastum, modo autem post pastum; hic peculiarem subesse naturæ respectum & finem iudicamus, videlicet aut ad cruditates in ventriculo obvias, aut ad cibum ingestum & difficilem horum concoctionem in hisce subjectis. Ex symptomatibus enim horum hominum illud etiam notum est, quod in plurimis concoctio & digestio mala sit accusanda; id quod digestionis vitium partim ab atonia ventriculi, partim a denegata ejus sufficiente humiditate ex sanguine spissiore oriunda, dependere facillime concedimus. Quando id propter proclive est, quod ex hoc ventriculi vitio impuritates & cruditates facile cumulentur, quæ posteriorem digestionem de novo perfundare aptæ sunt; hinc natura tunc temporis, ubi a digestionis opere libera est, salivæ materiam uberius advehit, ut ea deglutita ejusmodi cruditates ventriculo jejuno eo felicius resolvantur & abstergantur. Et quamvis non sit abnegandum & ex superioribus jam patefcat, quod hæc saliva pro conditione sanguinis spissioris, diversitate subjectorum, & glandularum etiam diversa habilitate, sæpius sit mucosa sit; permanet tamen respectus naturæ salvus & finis abstersorius perennans. Quod enim mucositatem Salivæ respicit, ea præter dictas causas etiam ex eo dependet, quod hujus sequestratio, uti aliæ actiones vitales, continuo succedat; & quando non omni tempore in finem destinatum impenditur, noctu præcipue; ex hac remora facile spissescat & in mucum abeat tenacem, qui ideo scopo abstersorio quidem non amplius respondet, sed mane potius sputi nomine secreta venit

venit removendus; id quod autem æque in hominibus sanioribus, quam in Subjectis Hypochondriacis evenire solet. Ad hæc porro, quod est momentum secundum, quia in Hypochondriacis Saliva semper largius & copiosius secernitur ex causis supra jam adlegatis; ea potissimum, quæ post dicti muci rejectionem iterum nova sequestratur & in os ad deglutitionem effunditur, hujus explet vicem pro eoque naturæ sine quantum possibile obtinendo satisfacit. Nec tamen ex hoc stomachi vitio fluere videtur adsertio, qua prima Mali hypochondriaci origo ex hoc fonte deducitur: quippe quod potius ceu consequens causarum prægressarum, quas sub initio hujus Membri II. citavimus, est reputandum. Quando autem verum omnino est, quod qualis digestio talis chylus, & qualis chylus talis humorum constitutio; ex hoc capite lubentissime largimur, quod dictum Malum Hypochondriacum stomacho male habente pessime foveatur, nutriatur & nisi huic rite medeamur, quotidie augeatur. Et sic unius positio non involvit alterius reinotionem. Sed redeamus ad quæstionem alteram, quare Hypochondriacorum non pauci Salivam copiosiore post pastum observent? Eandem nimirum naturæ intentionem & hic adlegare decet: siquidem eadem, quia novit concoctionis negotium in his subjectis ægre & segniter succedere propter denegatam ventriculi sufficientem humiditatem, propter tonum ejus etiam plerumque nimis labefactum aliaque obstacula; hunc defectum aliquantulum uberiori Salivæ adfusionem compensare, sicque digestionem

C

ad.

adjuvare & facilitare adlaborat. Quo plane respectu natura ipsa præstare adnititur, quod Hypochondriaci communiter negligunt, id est, eos admonere, ut cum cibis non solum potum sufficientem adsumant, sed etiam post bibendo illos diluere, hocque modo eorum resolutionem intimiorem promovere cooperentur. Ceterum ex eodem fundamento ventriculi depravati, quod incidenter dictum volo, ratio mihi videtur reddi posse duplicis illius phænomeni; ubi scilicet Hypochondriaci nunc adperitum insignem habent & plane voraces sunt, nunc autem nauseam maximam ut, si interdum se ad cibum sumendum omnino applicare velint, ipsi vere evomere incipiant. Aut nimirum cruditates in ventriculo adhuc hærent; in quarum resolutione dum natura occupata est, alimenta inde nova adsumere maximopere adversatur & abhorret, ut quæ eandem saburram citius augere & cumulare facerent. Aut concoctionis opus ita est depravatum, ut ingesta fere indigesta ejiciantur, id quod non raro contingit: unde ergo, dum nutritio valde læsa & impedita deprehenditur, voluntas edendi & bibendi major omnino requiritur, ne corpus alimentis vel nutritionis materia prorsus destituatur. Et sic illustratis breviter causis & Mali & Ptyalismis Hypochondri. pergo ad tractationem ejus practicam.

MEMBRUM III.

De Methodo curandi.

Quod si de methodo medendi pauca adhuc dicenda veniant, Cautelam illam practicam præmitten-

tendam arbitror, qua Medicum rationalem decet uti in aliis morbis, ita & in Adfectu Hypochondriaco non tam symptomata quam fundamentum morbi prius respicere. Ex quo latere sponte fluit intuitu *Symptomatis nostri Sputatorii*, quod, si quis illud extirpare voluerit, is totius Morbi Hypochondriaci causam fundamentalem adgredi & quantum possibile, eam ante omnia remove debet. Absurdum exinde non videbitur, ubi pro tollenda hacce Hypochondriacorum *Sputatione* morbosa methodum generalem & solitam, quæ ad universum illud Malum quadrat, commendo. Quum autem de eo pluribus jam sit evictum, quod causa ipsius materialis hæreat in plenitudine & Spissitudine sanguinis, qua successive totus apparatus tot moliminum activorum, spasticorum, congestiorum; nec non regurgitationum passivarum, stagnationum, infarctuum provocatur: hinc momenta hæcce duo inprimis sunt consideranda, & quomodo illis medeamur, uberius meditandum. Universum videlicet curationis negotium eo redit, ut ante omnia plethora imminuatur; quo postmodum vasis onere suo aliquantulum liberatis reliquis sanguis eo promptius circulari simulque ejus attenuatio facilius obtineri queat. Hæc autem sanguinis abundantia alia non via felicius & citius imminuitur, quam per Venæsectionem sufficientem & repetitam: id quod momentum nisi probe observetur & præmittatur, nec intentioni naturæ fit satis, nec medicamina pro resolvendo sanguine spisso ordinanda, finem debitorum nanciscuntur. Peracta hacce & præmissa sangu-

guinis ventilatione, in usum trahantur remedia, quæ sanguinem spissum diluere, incidere & attenuare juvant. Faciunt huc potus liberalior, sed temperatio & liquidior, in primis calidus e. g. Coffee, Thé &c. qui facilius massam sanguinis ingrediens cum eaque mixtus, illam feliciter diluit & fluxiliorem reddit. Porro huc præ ceteris pertinent Essentiæ variæ ex Rd. & Hb. solventibus paratæ; nec non Salia digestiva vel media dicta, quæ incidendo & humores spissos discontinuando operantur eosque fortius resolvunt. Cum primis etiam hic commendandæ veniunt Laxationes illæ leniores, quæ per epicrasin operari dicuntur; siquidem hæ itidem ex speciebus solventibus & laxantibus compositæ efficaciam suam in humores non solum exferunt, sed & simul primas vias abstergunt ac impuritates leniter educunt. Quas ergo laxationes eo magis suademus, quo plus levaminis & auxilii pro Sputatione Hypochondriacorum inde sperandum novimus. Clysmata nec minus eximiam interdum habent utilitatem, quæ autem emolliente magis & demulcente scopo adhibenda sunt, ubi scilicet vel alvi siccitas vel torminum abdominalium atrocitas eadem exposcere videtur; quorum autem loco, si quibusdam pilularum usus magis placet, tales possunt substitui, quæ non drasticam, sed leniorem exhibent virtutem. Maximum porro Hypochondriacis emolumentum præstabit, qui partes eorum solidas ut plurimum nimis distentas & labefactatas sublevare & per sic dicta tonica, iusto tempore & legitima dosi propinata, roborare sciverit. Seligimus in hunc finem modo

do Crocum Martis aperit. Stahlii tenerum, & Tinct. Martis Ludov. nec non Mixturam tonico nervin. Stahl, quæ præ ceteris tutioris usus deprehenduntur. Cort. Cascarill. singularem etiam laudem meretur, uti & Millefol. in decoct. vel Essent. usurpatum; nam utraque leniter adstringendo tonum tutissime roborant. Indicantur ad hæc sæpissime in Adfectu hypoch. talia remedia, quæ orgasmum sanguinis temperare & dolores spasmodicos mitigare valent; cui scopo præcipue inserviunt Nitrosa, Cinnabarina; & nisi hæc sufficiant, in easu urgente Anodyna lenia quibuscum Spec. de Hyacinth. paucissimis granis misceri possunt. Et hæc præcipua visa sunt medicamina, quæ pro sublevando, & si fieri possit aliquando prorsus eradicando Morbo hypoch. commendari consultum duxi. Ne vero mihi ipsi circa methodum præscriptam confidere nimiam videar, merito iterum in hac re provoco ad *Dissert. Stahlianam de Malo Hypochondriaco-hysterico*. Cum qua autem adprime conferendam suadeo *Dissert. mere practicam D. D. Præs. de Therapia Mali Hypochondriaci*; quæ utraque Methodi nostræ defectum omni ex parte compensabit. Verum enim vero quamvis omni adstruam jure, quod citatus medicaminū selectus plurimum valeat pro mitigandis hujus Mali symptomatibus; reticendum tamen simul non est, ipsum plenariam nequam absolvere curationem. Tantum enim abest, ut hic Morbus, ubi semel firmas radices egit, nudis medicamentis funditus tollatur, ut potius quotidianum Medicorum scandalum audiat. Perspexerunt hoc plures Practici accuratiores & cordatiores,

ideoque aliud longe vilius, aſt ſolidius medium, cum medicamentorum uſu ubique conjungendum ſuaſerunt: Laborem puto & exercitium corporis, quo mediante & medicaminum efficacia fortior & curatio- riſ ſcopus firmior deprehendatur. Ex pluribus ſuffi- ciant verba in hanc rem ipſius *D. D. Præſidis* in jam ad- legata *Differt. de Therapia Mali hypoch. ſ. XXXIIX.* ita ſo- nantia: *Ut maſſa ſanguinis mobilior reddatur, duo ſuffici- unt adminicula; nimirum, ut Hypochondriaci ſufficienter bi- bant: deinde a conſueta nimia deſidia abſtineant, & corpus per motus voluntarios exerceant. Quo faciunt motus abam- bulatorii, moderatæ equitationes & vecturæ, imo ut ſe in tra- benda ſerra, diſſindendis lignis, aliisque laboribus, ſub mode- rata tamen continentia agiles ſiſtant &c. conf. Ejusd. diſp. de Longævitate ex Motu Corporis, & Hygiene cap. IX. de Motu Medicina Corporis.* Et plane ſi dicendum, quod res eſt, veritas hujus adſerti & a priori ſat probabilis cuilibet Medicinæ tyroni videri poteſt, & a poſteriori per experientiam quotidie magis confirmatur. Ve- rum non fert inſtituti ratio, hic loci prolixius attinge- re dubia & objectiones nonnullorum Practicorum, quas ex variis reſpectibus & falſis conceptibus con- tra laudatum conſilium de corpore movendo profe- runt. Nec mens eſt pluribus recensere obſtacula, quæ ex parte ægrotorum occurrunt; ubi alii ex fide vulgari omnes morborum cauſas in ſanguinis impu- ritate quærentes, longe facilius expetunt & hauriunt medicamina plurima, quæ pro depurando & corri- gendo ſanguine præſcribuntur, quam ut huic conſilio viliori fidem attribuant. Alii contra, rei veritatem ſat bene

bene capiunt, ex prætextu autem teneritudinis, vitæ conditionis aliarumque caussarum vix eo adduci possunt, ut vitam suam, molliorem & commodiorem deferentes, mobiliorem incipiant; unde plane non mirandum, si hic morbus plurimis prorsus incurabilis creditus fuerit. Sed hoc solum ex re nostra esse videtur, ut paucis adhuc demonstremus, quid in genere motus & labor corporis ad sanitatem conferat, & quomodo in specie pro Morbo nostro solidius curando contribuar. Usus nimirum hujusce motus respicit modo partes corporis solidas, dum illæ sub crebriore contractione, extensione & retractione semper majorem flexilitatem, firmitatem atque robur acquirunt: modo partes fluidas, quippe quæ, ubi per fibrarum ita contractarum aut extensarum poros transpirantur & conquassantur, fluxiliores insimul & tenuiores redduntur; quo ipso calor debitus non modo conservatur, sed omnes se- & excretiones promptius succedunt. Quum insuper sub hoc corporis labore respiratio valde intendatur, nec non cordis pulsus augeatur; cernere hinc licet, quantum & hæc viscera ad progressum, resolutionem & fluxilitatem contribuant; ubi videlicet is per pulmonum poros satis vegete perpressus & subtilisatus, cordis posthac motu fortiore eo felicius in reliquas partes propellitur & in toto corpore circumagitur. Manifestum hinc inde est, quod, indole partium fluidarum & solidarum ita bene constituta, bene etiam succedentibus actionibus vitalibus & naturalibus; stagnationes humorum, infarctus aliaque mala nulla sint timenda, sed corpus poti-

us

us saluum & sanitas integra seruetur. Et hoc est, quod a posteriori innumeris exemplis, ne dicam, tota hominum rusticorum multitudine abundanter confirmatur, ut qui sub laboribus suis gravissimis optima ac constantissima ordinarie fruuntur sanitate. Ad quod accedunt exempla plurima ægrotorum, qui scilicet Morbo huic ita impliciti fuerunt, ut eorum res fere conclamata videretur, qui autem solo sæpius corporis motu rite, sufficienter & constanter administrato, toti sani sunt restituti. Unde tandem colligere licebit, Medicum rationalem & conscientiosum tum taliter ægroto, tum Artis famæ optime consulere, si cum medicaminum usu laudatum corporis motum ubique combinandum suadeat: quo fundamento morbi ita solide impugnato & sublato, symptomata concidant atque remittant. Siquidem verum est & manet, quod spes supersit nulla vel Symptoma nostrum Sputatorium eradicandi, cum aliis arctissime cohærens & ex eodem fonte proveniens, nisi prius causâ antecedens & principalis extirpetur ac removeatur. Sed hæc sufficiant tam theoretice, quam præctice de causis, symptomatibus & imprimis Sputatione Hypochondriacorum acta. Offerimus quod superest, gratias humillimas Deo benignissimo pro præstito divino, adiutorio precibus insimul ardentibus Ipsum rogantes, ut omnia faciat cedere in Sancti sui nominis gloriam & qualemcunque proximi salutem.

Ser wird Verdienst belohnt, da Medicinens Hand
Dir, Zergens Werthster Freund, das Ehren-Kiel
nod reicher.

Dir, der Du Deine Zeit so löblich angewandt,
Daß hier mein Rühmen nicht an Dein Bemühen reicht,
Ich gratulire Dir und wünsche ferner Glück,
Will gleich die weite See uns nach dem Leibe trennen,
Hält doch der Wellen Wuth die Freundschaft nicht zurück,
Daß nicht mein treues Herz stets für Dich solte brennen.

L. G. Schlegelmilch, Med. Lic.
& Missionis Danicæ ad Malabaros Pract.

Ascendit Cathedram doctus STARCKLOFIUS, atque
Iamdudum meritum deportat dignus honorem.
Gratulor ex animo, & progressus opto secundos
Futura in praxi; DEUS annuat undique cœptis,
Ausibus atque TUIS: sic nec TIBI ferre Galenus
Detrectabit opes, nec detrectabit honores.

Hæcce gratulabundus adjecit

Sam. Schaarschmidt, Med. Lic.
& Pract. Güstensis.

Das Pfund, so Gott und die Natur mit reichem Maasse Dir gegönnet,
Und dessentwegen man schon längst, vor andern, Dich beglückt nennt,
Hast Du durch eignen sauren Schweiß,
Und Deiner Lehrer treuen Fleiß,
Zu Gottes sonderbahren Preis,

Und Deines Nächsten wahren Wohl, bisher ausnehmend sehr vermehret;
Dym wird auch Dein und unser Wunsch anheute schon etwas erhöret,
Da man Dich, Hochgeschätzter Freund, mit wohl erworbnē Ruhm beehret.

Der Höchste, dem Du redlich dienst, der überschütet Dich mit Segen,
Und sey, mit seines Geistes Kraft, bey Dir auf allen Deinen Wegen,

Damit des Todes grimmer Stahl
Der Schwächlichten grosse Zahl,
Doch meistens, wo nicht allemahl,

Vor Deiner wohl erlernnē Kunst und treulich angelegten Mühe,
So, wie man sich nur selbstern wünscht, zu vieler Menschen Hülf entfache,
Und also auch Dein Wohlergehn von Zeit zu Zeiten besser blühe.

Aus Freundschafts-Pflicht, und zu fernern guten Anden-
ken schrieb und wünschte vorstehendes

M. Iustus Israel Beyer.
D Es

Es ist ein Überfluß, wenn ich Dich loben wolte,
 Dein Fleiß und Dein Geschick, legt Dir schon alles bey,
 Doch, wenn ich ja von Dir noch etwas rühmen solte,
 So ist's, daß ich gedenck, was Deine Freundschaft sey;
 Die ungefärbte Treu, Dein aufrichtigs Bezeigen,
 Die Liebe und die That, bringt mir nichts aus dem Sinn,
 Und ob ich gleich darum jetzt muß beschäm't schweigen,
 So glaube, daß ich stets ein Diener von Dir bin.

D. H. Handke, Med. Cand.
 Oppon. Coneco - Borussus.

Er Fleiß ist ein Magnet, der sich nach Ehren wendet,
 Der Mufen edler Trieb sucht immer diesen Pol:
 Diß war auch Dein Compass, der führte Dich so wohl,
 Daß Du mit großem Ruhm, den starcken Lauf vollendet.
 Glück zu! Geehrter Freund, GOTT segne fernerhin
 In Deiner Praxi auch Dein fleißiges Bemühn.

Ira Debit Gratulari
 quidam
 Medicinæ Candidatus.

Ergo Tuis tandem studiis se pulcra coronis
 Tor post exhaustos voluit præbere labores
 STARCKLOFFI, quem nos sine cera scimus amicum,
 Et qui nos pariter sine cera novit amantes?
 Proh! juvat, haud frustra noctes vigilare, diemque
 Infixo naturæ oculo consumere multam,
 Si dat iusta quidem doctis Dea præmia curis.
 Nunc redeunt accensa Ipsi cum sœnore thura:
 Nunc venit omne Tibi punctum, plaususque benigni
 Arrectas recreant aures. Quos inter amici
 Eventus satagunt lætos optare laborum,
 Fessorumque Tibi laudes spondere futuras.
 Exspue, quod miserum est, STARCKLOFFI, ex corpore fra-
 ctio:

Ex animo miseras feliciter expue curas,
 Ut Tua de spuris Tibi Dissertatio proffit.

Hæccee Doctissimo Domino Candidato, Fautori æstumatissimo
 de novis honoribus animitus gratulaturus adposuit

J. F. Muller,

Neostad. Wurtemb. Med. Stud.

(o)

01 A 6513

ULB Halle

003 090 280

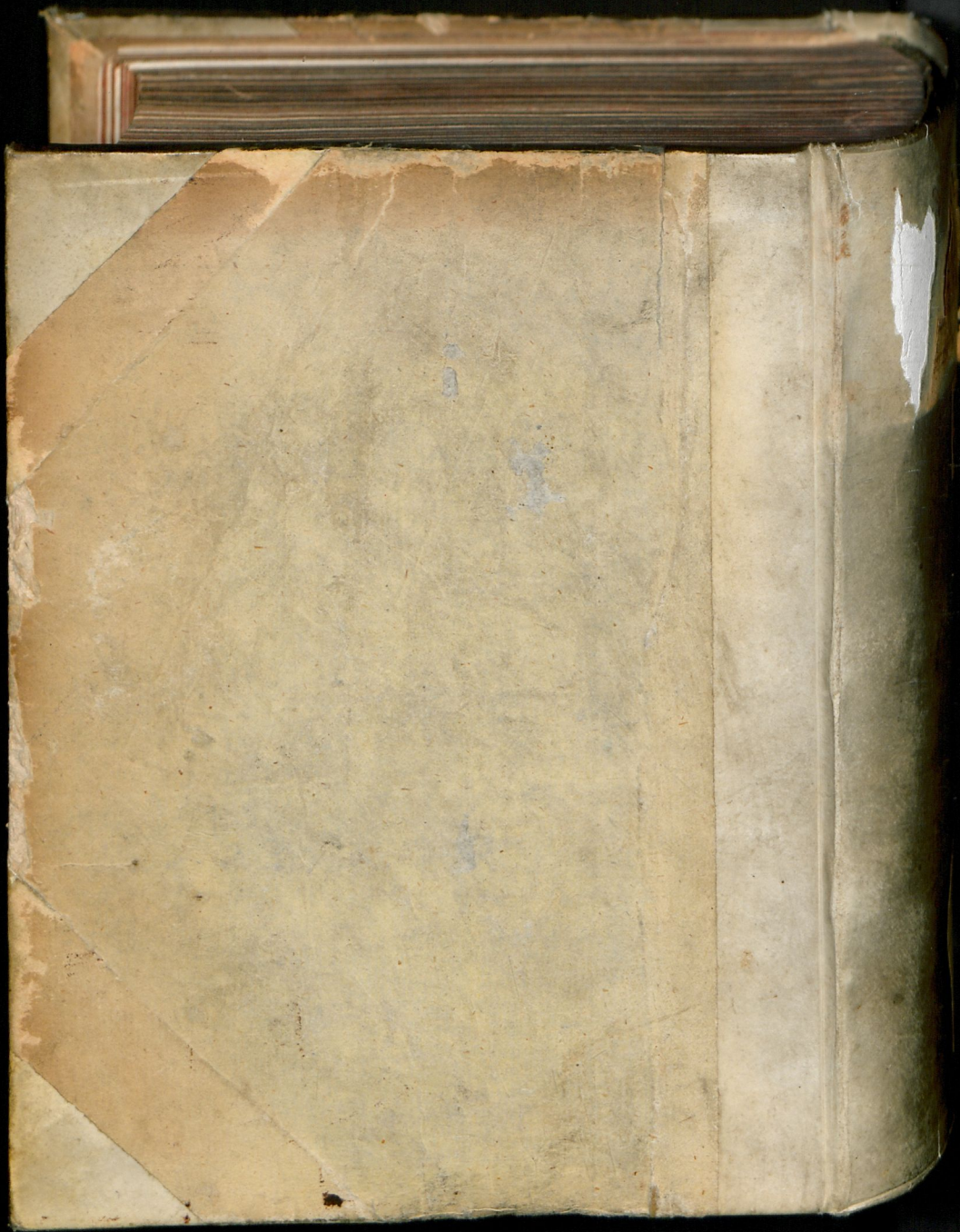

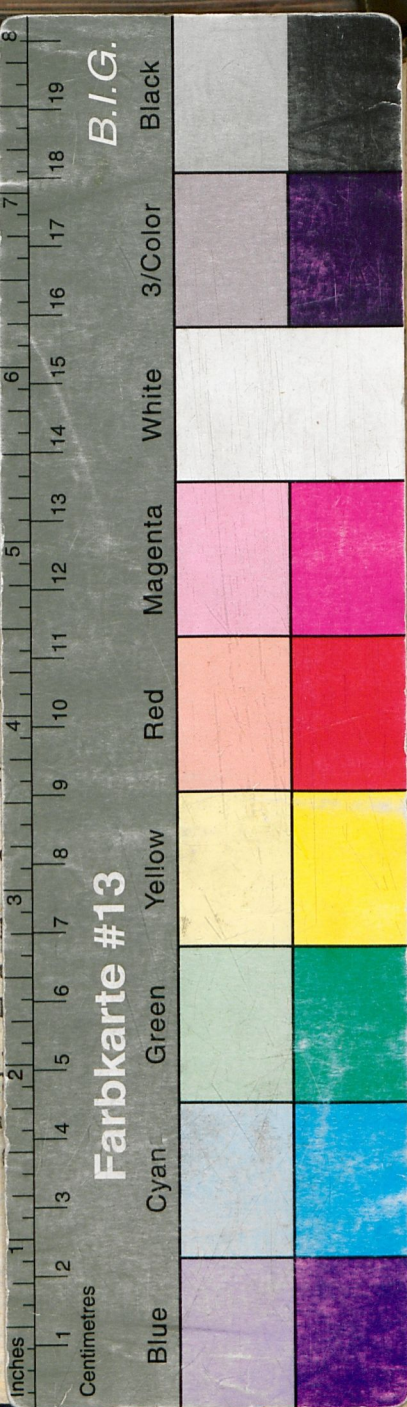
3

se

VD 18.

VD 17

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,
DE
**SPUTATIONE HY-
POCHONDRIACORUM,**

Quam
AUSPICE DEO PROPITIO
Et Consensu atque Auctoritate Gratiſſæ Facultatis Medicæ,
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

P R Æ S I D E
DN. D. MICHAELE ALBERTI,
SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CON-
SILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD.
NAT. CUR. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.
DN. DECANO SUO SPECTATISSIMO,

Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo,

PRO LICENTIA
SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILE-
GIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSUETIS

ANNO MDCCXXX. D. FEBRUAR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI
SUBJICIET

AUCTOR RESPONDENS

JOHANNES MICHAEL STARCKLOF,
GOTHANO-THURINGUS.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,
TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, ACAD. TYPOGR.